

Investigation of Psychometric Properties of the Community Resiliency Scale in Iranian Society

Hossein Davudi*: Department of counseling, khomein branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran.
h.daudi@iau.ac.ir

Abstract

Introduction: Community resilience is a measure of a community's sustained ability to utilize available resources, respond to, withstand, and recover from adverse situations. The objective of this study was to investigate the psychometric properties of the Persian version of the Community Resiliency Scale in Iranian society.

Methods: The present study was an applied research that used standardized psychological instruments for data collection. The statistical population of this study was all the people of Iranian society in the year 2023, who were selected by the cluster sampling method and the simple random sampling method. The statistical sample of the research was seven hundred sixty-two people, consisting of four hundred forty-seven women and three hundred fifteen men who answered the initial fifteen questions of the Community Resiliency Scale (Kulig et al., 2008). In order to analyze the data, exploratory factor analysis, the retest method, Cronbach's alpha coefficient, and convergent validity were used.

Results: To examine the validity of the questionnaire, content validity methods, construct validity using factor analysis, and convergent validity methods were used. The content validity of the questionnaire using the content validity method was obtained as a coefficient of ninety-four hundredths. In this research, by performing exploratory factor analysis and using varimax rotation, two factors were identified, and the eigenvalue of each factor was higher than one. The remaining twelve items were used for confirmatory factor analysis, and in the end, the structural model of two factors was confirmed. Also, the convergent validity of this measure with the social well-being questionnaire was obtained at seventy-eight hundredths. The reliability coefficient of this scale was calculated by Cronbach's alpha of seventy-eight hundredths and by a retest method with a time interval of one month, seventy-four hundredths.

Conclusions: The results of this research indicate that the Community Resiliency Scale, with two main factors, has reliability and validity in Iranian society.

Keywords

Psychometric Properties, Community Resiliency Scale, Iranian Society

*Corresponding Author

Study Type: Original

Received: 01 Jul 2024

Accepted: 07 Aug 2025

Please cite this article as follows:

Davudi H. Investigation of Psychometric Properties of the Community Resiliency Scale in Iranian society. Quarterly Journal of Social work. 2024; 13 (3); 29-37

بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس تاب‌آوری جامعه در ایران

حسین داودی*: گروه مشاوره، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران. h.daudi@iau.ac.ir

واژگان کلیدی

ویژگی‌های روانسنجی،
مقیاس تاب‌آوری، جامعه
ایران

* نویسنده مسوول

نوع مطالعه: پژوهشی
تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۱
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۱۶

چکیده

پیشگفتار: تاب‌آوری جامعه معیاری از توانایی پایدار یک جامعه برای استفاده از منابع موجود برای پاسخگویی، پایداری و بهبودی از موقعیت‌های نامطلوب است. پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های روانسنجی نسخه فارسی پرسشنامه تاب‌آوری جامعه در جامعه ایرانی انجام گرفت.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر شیوه اجرا یک مطالعه روان‌شناختی ابرار بود. جامعه آماری پژوهش افراد ایرانی در سال ۱۴۰۲ بودند. به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای، هفتصد و شصت و دو پاسخ‌دهنده شامل چهارصد و چهل و هفت زن و سیصد و پانزده مرد انتخاب گردید. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه تاب‌آوری جامعه کولینگ و همکاران ۲۰۰۸ استفاده شد. داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی، روایی همگرا، ضریب آلفای کرونباخ و روش بازآزمایی مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: برای بررسی روایی پرسشنامه از روش‌های روایی محتوایی، روایی سازه به روش تحلیل عاملی و روش روایی همگرا استفاده شد. ضریب روایی پرسشنامه به روش روایی محتوایی، ضریب صفر ممیز نود و چهار صدم به‌دست آمد. براساس نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و با استفاده از چرخش واریماکس، دو عامل شناسایی شد که مقدار ویژه هر عامل بالاتر از یک بود. همچنین روایی همگرای این پرسشنامه با پرسشنامه بهزیستی اجتماعی کیز ۱۹۹۸، صفر ممیز هفتاد و هشت صدم به‌دست آمد. ضریب اعتبار پرسشنامه تاب‌آوری جامعه با استفاده از آلفای کرونباخ صفر ممیز هفتاد و سه صدم و براساس روش بازآزمایی با فاصله زمانی یک ماه، صفر ممیز هفتاد و چهار صدم محاسبه گردید.

پی‌آمد: نتایج این پژوهش حاکی از آن است که پرسشنامه تاب‌آوری جامعه، در جامعه ایرانی، با دو عامل، از اعتبار و روایی لازم برخوردار است.

پیاپی ۴۹

جوامع دارای جوهره‌ای از «احساس ما» هستند که فراتر از ساختار جغرافیایی آن‌ها است. معانی و تعاریف جوامع بر اساس ماهیت، هویت و زمینه متفاوت است. هر جامعه دارای ویژگی‌های منحصر به فردی است. لذا هر جامعه‌ای «خود» ویژه‌ای دارد. بر اساس ماهیت و نوع جوامع، ویژگی‌های «خود» باعث می‌شود جوامع به‌خصوص در مواقع بحرانی گرد هم آیند. این درک مشترک از همدیگر، به عوامل متعددی از جمله «تاب‌آوری جامعه» برمی‌گردد. [۲ و ۱] به‌عنوان یک اصطلاح چند رشته‌ای، تعاریف متعددی از جامعه وجود دارد که توسط جامعه‌شناسان و سایر متخصصان در این زمینه بیان شده است. اکثر تعاریف از جامعه به دو نوع تقسیم می‌شوند. برخی از تعاریف بر مکان یا همسایگی تمرکز دارند و برخی از تعاریف بر مفهوم رابطه، همبستگی و مشارکت، که ممکن است فراتر از یک محل خاص باشد تاکید دارند. [۳] دنیای ما بیش از پیش به‌طور غیر قابل پیشبینی گسترش می‌یابد و همان‌طور که خانواده‌ها و جوامع با چالش‌های بی‌سابقه‌ای روبرو می‌شوند، صحبت از مفهوم تاب‌آوری اجتماعی به موقع است. [۵ و ۴] نظریه تاب‌آوری حوزه‌ای چندبعدی است که توسط روانشناسان، جامعه‌شناسان، مددکاران در چند دهه اخیر به آن پرداخته شده است. نظریه تاب‌آوری به توانمندی‌ها و نیروهایی می‌پردازد که افراد و نظام‌ها را قادر می‌سازد بر گرفتاری‌ها و مشکلات چیره شوند. [۶] روانشناسان از دهه ۱۹۷۰، به مطالعه تاب‌آوری پرداخته‌اند و پیشینه فراوانی را درباره تاب‌آوری کودکان، خانوادگی و اجتماعی که پیشبینی کننده موفقیت در بزرگسالی است، جمع‌آوری کرده‌اند. تاب‌آوری به‌عنوان فرایند مقابله با دشواری‌ها، تغییر یا تقویت و استحکام کیفیت عوامل حمایتی، پیامدهای مناسب، باوجود تهدیدهای جدی نسبت به سازگاری و رشد، ظرفیت حفظ کارکرد شایسته در مواجهه با عوامل استرس‌زای اصلی زندگی و تمایلات خود اصلاحی تعریف شده است. [۸] تاب‌آوری ویژگی دارای چند بعد است، شامل میزانی از تغییر که یک سیستم می‌تواند تحمل کند و هنوز کارکرد و ساختار آن حفظ می‌شود، میزانی که یک سیستم قادر به خود-سازمان دهی است و توانایی ساختن یا افزایش ظرفیت برای یادگیری و تغییرات ضروری. [۹] گسترش مفهوم تاب‌آوری از سطح فردی، به سطح خانوادگی و از سطح خانوادگی به سطح اجتماعی کاری دشوار است. همراه با شکلگیری نظریه تاب‌آوری، توجه روز افزونی به جامعه به‌عنوان منبع عوامل محافظت کننده شده است. به‌ویژه حمایت اجتماعی به نحو مناسبی در سیستم‌های حمایتی خارج از مرزهای خانواده، خانواده گسترده، جوامع مذهبی، جامعه محلی و غیره مورد بررسی قرار گرفته است. [۱۰] آدگر و همکاران ۲۰۰۵ حمایت اجتماعی را محوریت اجتماعی در برابر حاشیه بودن اجتماعی تعریف کرده‌اند. تاب‌آوری اجتماعی تحت عنوان ظرفیت جوامع انسانی برای مواجهه و بهبودی از عوامل استرس‌زاست، مانند تغییر محیطی یا تغییرات آشکار سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی، میزانی که یک سیستم انطباقی پیچیده قادر به خودسازمان‌دهی و ایجاد ظرفیت یادگیری و تطابق است، توانایی گروه‌ها یا جوامع جهت کنار آمدن با آشفتگی‌ها و استرس‌های خارجی که نتیجه تغییر محیطی، اجتماعی و سیاسی است. [۱۱] چهار موضوع برای تاب‌آوری جامعه از طریق مرور ادبیات بین رشته‌ای شناسایی شده است. این‌ها شامل -تعاریف متنوع و در عین حال همگرا از تاب‌آوری جامعه و تکامل از تعادل تا سازگاری با تحول، -راهبردهای عادلانه و فراگیر برای توسعه طرح‌های تاب‌آوری جامعه، -چه زمانی و در چه مقیاسی راهبردها باید اجرا شوند - تاب‌آوری جامعه به‌عنوان یک فرایند یا یک نتیجه است. تاب‌آوری اجتماعی در حوزه‌هایی مانند: مردم سالاری و تاب‌آوری اجتماعی، مهاجرت، یادگیری، ایجاد فرصت جهت خودسازمان‌دهی، وضعیت اجتماعی و اقتصادی، تاب‌آوری اجتماعی و تاب‌آوری شهرها در بحران‌ها، مورد پژوهش قرار گرفته است. [۱۲] در کشور ایران، آثار جنگ عراق که هشت سال به‌طول انجامید از ۱۳۵۷ تا ۱۳۶۷، رخداد بلایای طبیعی از قبیل لرزه در سال‌های ۱۳۶۹، ۱۳۸۲، ۱۳۸۵، ۱۳۹۷، ۱۳۹۸، سیل ۱۳۹۸، رکود اقتصادی از ۱۳۹۵ تا زمان انجام پژوهش، تحریم‌های کشورهای غربی بر علیه ایران، کاهش زاد و ولد، پیر شدن جمعیت، ناآرامی منطقه خاورمیانه و موضوعاتی از این قبیل، جامعه ایرانی را با تنش‌های اساسی روبرو کرده و لذا توجه به سلامت جامعه و پیشگیری از آسیب‌های احتمالی، امری اجتناب ناپذیر است. یکی از مولفه‌های روانشناسی مثبت که می‌تواند انعطاف‌پذیری جامعه را در برابر تنش‌ها تقویت کند، توجه به تاب‌آوری جامعه است. با توجه به تنوع ابعاد تاب‌آوری، سنجش آن موضوع دشواری است. از سوی دیگر، با در نظر گرفتن اهمیت آن سازه، سنجش آن ضروری به‌نظر می‌رسد. اندازه‌گیری تاب‌آوری جامعه نه تنها می‌تواند به درک جایگاه جامعه از نظر کاهش خطر بلایا کمک کند، همچنین به آمادگی جامعه در رسیدگی به چالش‌ها و کاستی‌ها و بهبود الگوهای موجود، برای

پرسشنامه‌های تاب‌آوری اجتماعی، می‌توان به پرسشنامه تاب‌آوری جامعه که توسط کولیگ و همکاران ۲۰۰۸ تدوین شده اشاره نمود. [۱۵] پژوهش حاضر، با هدف بررسی ویژگی‌های روانسنجی مقیاس تاب‌آوری جامعه در جامعه ایران انجام گرفت.

توسعه جوامع تاب‌آور نیز کمک کند. در مورد تاب‌آوری و سرسختی، پرسشنامه‌هایی در جامعه ایرانی هنجاریابی شده است که از آن جمله می‌توان به پرسشنامه تاب‌آوری خانواده سیکسی ۲۰۰۵، مقیاس تاب‌آوری نیل و دیاس ۲۰۰۱، مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون ۲۰۰۳، و مقیاس سرسختی روان‌شناختی لانگ و گولت ۲۰۰۳ اشاره کرد. [۱۴ و ۱۳] برای کاربرد تاب‌آوری اجتماعی در زمینه‌های مختلف از جمله پژوهش، همانند تاب‌آوری فردی و خانوادگی نیاز به ابزار می‌باشد. از جمله

روش

این پژوهش از نوع مطالعات روان‌شناختی ابزار و از نظر هدف جزو پژوهش‌های کاربردی است. نوع پژوهش بر اساس شیوه جمع‌آوری داده‌ها، کمی است که به‌منظور بررسی ویژگی‌های روانسنجی پرسشنامه تاب‌آوری جامعه در جامعه ایرانی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه زنان و مردان سنین پانزده تا شصت سال در سال ۱۴۰۲ بودند. در این مطالعه، انتخاب نمونه طی دو مرحله صورت گرفت: در مرحله اول از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای استفاده شد، به این ترتیب که ابتدا استان‌های کشور به پنج خوشه شمالی، جنوبی، شرقی، غربی و مرکزی تقسیم شد و سپس از هر خوشه، یک استان و در کل هشت استان، به‌صورت هدفمند انتخاب شدند، که شامل استان‌های رشت، تبریز، اهواز، کرمانشاه، مشهد، تهران، کرج و اراک بود. واحد خوشه‌بندی زبان بود. بنابراین استان‌هایی که زبان مشترک داشتند در یک خوشه قرار گرفتند. از آن‌جا که در مرکز هر استان، از همه شهرها و روستاها احتمالاً سکونت دارند، مرکز استان به‌عنوان واحد نمونه‌گیری انتخاب شد. در مرحله دوم، از روش نمونه‌گیری در دسترس استفاده شد، در نهایت، پرسشنامه توسط هشتصد و نود و دو نفر شامل پانصد و چهل و هفت زن و سیصد و چهل و پنج مرد تکمیل شد که از این تعداد، صد و سی پاسخنامه به‌دلیل این که بیش از پانزده درصد سوالات بی پاسخ بودند کنار گذاشته شدند؛ در نتیجه هفتصد و شصت و دو پرسشنامه مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

سنج‌های ورود و خروج

ورود: پاسخدهی آگاهانه و بارضایت پاسخ‌دهندگان، سن پانزده تا شصت سال. **خروج:** پاسخ ندادن و یا مخدوش بودن پاسخ سوالات.

ابزار پژوهش

پرسشنامه تاب‌آوری جامعه: این مقیاس، یک مقیاس پانزده گویه‌ای پنج نمره‌ای است که ادراک فرد را نسبت به تاب‌آوری جامعه می‌سنجد. [۱۵ و ۱۶] گزینه‌های هر سوال از کاملاً مخالفم معادل یک نمره، مخالفم معادل دو، نظری ندارم معادل سه، موافقم معادل چهار و کاملاً موافقم معادل پنج را شامل می‌شود. مجموع نمرات مقیاس در دامنه پانزده تا هفتاد و پنج قرار دارد. نمرات بالاتر نشان دهنده تاب‌آوری اجتماعی بالاتر است. کولیگ و همکاران این مقیاس را بر روی نمونه‌ای متشکل از دویست و ده نفر اجرا کردند و میانگین نمرات این افراد پنجاه و یک بود. آلفای کرونباخ برای این آزمون توسط سازندگان آن صفر ممیز هشتاد و پنج صدم گزارش شد. پرسشنامه تاب‌آوری جامعه از زبان انگلیسی به فارسی ترجمه شد و سعی شد نهایت دقت از نظر معنا و واژه‌گزینی صورت پذیرد. سپس نسخه ترجمه‌شده در اختیار شش نفر از پاسخ‌دهندگان قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد که درباره شفافیت و بدون ابهام بودن گویه‌ها نظر بدهند. پس از اعمال تغییرات، سوالات در اختیار هشت نفر از اساتید گروه روانشناسی، مشاوره و جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمین و اراک قرار گرفت و روایی محتوایی گویه‌ها با استفاده از روش لوشی بررسی شد. به‌منظور بررسی اعتبار پرسشنامه از دو روش بازآزمایی با فاصله زمانی یک ماه با هدف ارزیابی ثبات پرسشنامه و آلفای کرونباخ به‌منظور ارزیابی همسانی درونی بر روی نمونه‌ای متشکل از شصت نفر استفاده گردید. به‌منظور بررسی روایی همگرا، نسخه نهایی پرسشنامه به همراه پرسشنامه بهزیستی اجتماعی کیز ۱۹۹۸ توسط نمونه‌ای شصت نفری شامل بیست و هشت مرد و سی زن تکمیل و همبستگی نمرات دو مقیاس محاسبه گردید.

پرسشنامه بهزیستی اجتماعی: پرسشنامه سی و سه گویه‌ای توسط کیز ۱۹۹۸ تدوین شد. پرسشنامه در ایران توسط صفاری

نیا و تبریزی ۱۳۹۱ مورد هنجاریابی قرار گرفته است. هر گویه بر روی مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف از نمره پنج تا یک نمره گذاری می‌شود. حداقل نمره سی و سه و حداکثر نمره صد و شصت و پنج خواهد بود. نمره بالا در این پرسشنامه بیانگر بهزیستی اجتماعی بالا می‌باشد. اعتبار پرسشنامه با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برابر با صفر ممیز هشتاد و پنج صدم گزارش شده است. [۱۷] در پژوهش حاضر، اعتبار پرسشنامه بهزیستی اجتماعی، به روش ضریب آلفای کرونباخ بر روی شصت پاسخ‌دهنده، صفر ممیز هشتاد و هفت صدم به‌دست آمد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار آماری Amos24 استفاده شده است. به‌منظور اجرا در ترجمه پرسشنامه تاب‌آوری جامعه نهایت دقت از نظر معنا و واژه‌گزینی به‌عمل آمد. با استفاده از روش استاندارد مستقیم و بالعکس،

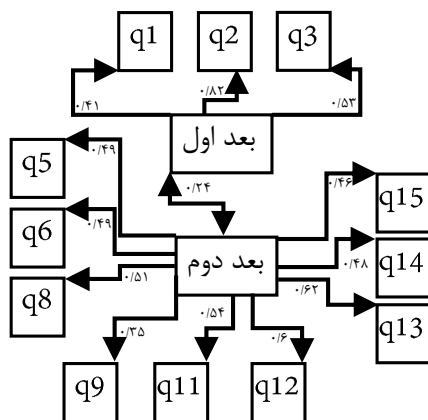
ترجمه پرسشنامه انجام گرفت. دو مترجم جداگانه و به‌طور هم‌زمان پرسشنامه ترجمه شده را بار دیگر به زبان انگلیسی ترجمه کردند و در آخر با ارزیابی کارشناس ارشد ادبیات فارسی از نظر آیین نگارش و اساتید گروه مشاوره و روانشناسی واحد اراک و خمین، تطابق فرهنگی و زبان انجام شد و نسخه ابتدایی تهیه گردید. نسخه اولیه در یک مطالعه مقدماتی در اختیار پنج پاسخگو شامل سه زن و دو مرد واجد شرایط قرار داده شد تا اگر ابهامی در سوالات وجود دارد برطرف شود. جهت بررسی روایی محتوایی نسخه ترجمه شده پس از اعمال تغییرات، سوالات در اختیار هشت نفر از اساتید گروه روانشناسی و جامعه‌شناسی از جمله سه متخصص دکتری مشاوره، دو متخصص دکتری روانشناسی، سه متخصص دکتری جامعه‌شناسی دانشگاه آزاد اراک قرار گرفت و روایی محتوایی گویه‌ها با استفاده از روش لوشی بررسی شد. از آن‌ها خواسته شد تا شاخص روایی محتوای نظیر مربوط بودن، روشن بودن و سادگی و نسبت روایی محتوا یا ضرورت گویه‌ها را تعیین نمایند و نظرات آن‌ها در پرسشنامه اعمال شد. پس از موافقت پاسخ‌دهندگان در پژوهش، فرم رضایت آگاهانه توسط آن‌ها تکمیل و سپس پرسشنامه‌های پژوهش در اختیار پاسخ‌دهندگان قرار گرفت. پرسشنامه به‌صورت خودگزارشی و بی‌نام‌ونشان تکمیل شد.

۲-۲-۱-۱

اطلاعات توزیع فراوانی نمونه مورد مطالعه به تفکیک جنسیت، سن، سطح تحصیلات، وضعیت تاهل و تعداد فرزندان نشان داد که از نظر متغیر جنسیت چهارصد و چهل و هفت نفر معادل پنجاه و هشت ممیز شصت و شش صدم درصد زن و سیصد و پانزده نفر مرد بودند. از نظر سن، چهل و چهار نفر کمتر از بیست سال معادل دو ممیز شصت و دو صدم درصد، دویست و بیست نفر بیست تا سی سال معادل بیست و هشت ممیز هشتاد و هفت صدم درصد، سیصد و یازده نفر سی و یک تا چهل سال معادل چهل ممیز هشتاد و یک صدم درصد، صد و چهل و پنج نفر پهل و یک تا پنجاه سال معادل نوزده ممیز دو صدم درصد و چهل و چهار نفر نیز بیشتر از پنجاه سال سن داشتند. همچنین سیصد و دو نفر از شرکت‌کنندگان در پژوهش دارای مدرک دیپلم معادل سی و نه ممیز شصت و سه صدم درصد، سیصد و پنجاه و هفت نفر کارشناسی معادل چهل و شش ممیز هشتاد و پنج صدم درصد و صد و یک نفر دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و دکترا بودند. از نظر وضعیت وضعیت تاهل دویست و بیست و شش نفر معادل بیست و نه ممیز شصت و پنج صدم درصد مجرد، پانصد و سی و دو نفر متأهل و چهار نفر بیوه بودند. جهت بررسی روایی ابزار از روش روایی محتوایی، سازه و همگرا استفاده شد. برای بررسی روایی محتوایی، پس از جمع‌آوری نظرات متخصصان و تحلیل نتایج، ضریب روایی محتوایی تمامی سوالات پرسشنامه بالای صفر ممیز هشتاد و دوم به‌دست آمد و نیز شاخص روایی محتوایی کل پرسشنامه صفر ممیز نود و چهار صدم محاسبه شد که نتایج حاکی از هماهنگی محتوای ابزار اندازه‌گیری و هدف پژوهش بود. پس از گردآوری داده‌ها، با استفاده از روش تحلیل عاملی اکتشافی به بررسی روایی سازه پرسشنامه تاب‌آوری جامعه پرداخته شد. با توجه به نتایج به‌دست آمده در جدول شماره یک می‌توان نتیجه گرفت تمامی سوالات بجز سوال چهار و هفت از نظر شاخص لوپ وضعیت مناسبی دارند و در صورت حذف هر یک از سوال‌ها، اعتبار تغییر محسوسی نمی‌کند. در بررسی همبستگی هر سوال با نمره کل می‌توان نتیجه گرفت تمامی سوال‌ها بجز این دو سوال همبستگی بالایی با نمره کل آزمون دارند. در نتیجه براساس این دو شاخص دو سوال چهار و هفت از مجموعه سوالات پرسشنامه کنار گذاشته شد و سیزده گویه باقیمانده مورد

جدول (۱) اعتبار آزمون در صورت حذف هر سوال پرسشنامه تاب‌آوری		
شماره	گویه	r
۱	جهت سالم ماندن، از حمایت دیگران برخوردار هستم.	۰/۷۰
۲	کارهایی را انجام می‌دهم که سالم بمانم.	۰/۶۸
۳	می‌توانم با مشکلاتی که در زندگی دارم، مقابله کنم.	۰/۶۹
۴	محیط فیزیکی جامعه من، بر سلامت من تاثیر منفی می‌گذارد.	۰/۷۳
۵	از کیفیت خدمات مراقبت سلامتی کنونی در جامعه‌ام رضایت دارم.	۰/۶۷
۶	افراد جامعه من، به یکدیگر کمک می‌کنند.	۰/۶۷
۷	افراد جامعه من، نسبت به سایر کشورها، احساس مجزا و منحصر به فرد بودن می‌کنند.	۰/۷۰
۸	افراد جامعه من، نسبت به ایده‌های جدید گشوده و انعطاف پذیرند.	۰/۶۷
۹	افراد جامعه من، دارای ایده‌ها و ارزش‌های مشابهی هستند.	۰/۶۸
۱۰	یک احساس غرور در بین افراد جامعه من وجود دارد.	۰/۶۹
۱۱	مسوولان جامعه من، به حرف‌های افراد گوش فرا می‌دهند.	۰/۶۸
۱۲	جامعه من دارای اتحاد اجتماعی نیرومند است.	۰/۶۶
۱۳	تغییرات در جامعه من مثبت است.	۰/۶۷
۱۴	وقتی حادثه‌ای مثل زلزله رخ می‌دهد، اعضای جامعه قادر به حل و فصل آن هستند.	۰/۶۷
۱۵	افراد جامعه من، در رویدادهای اجتماعی مشارکت می‌کنند.	۰/۶۷

نمودار (۱) مدل عاملی تاییدی با ضرایب استاندارد شده

در نتیجه می‌توان بیان کرد ساختار دوازده سوالی با حذف سوال‌های چهار، هفت و ده پرسشنامه با دو عامل شامل عامل اول شامل نه سوال پنج، شش، هشت، نه، یازده، دوازده، سیزده، چهارده، و پانزده و عامل دوم شامل سه سوال یک، دو و سه مورد تایید قرار می‌گیرد. سوال‌های عامل‌های استخراج شده در اختیار پنج نفر از اساتید گروه روانشناسی و مشاوره واحد اراک و خمین قرار گرفت

جدول (۲) شاخص‌های برازش مدل تحلیل عاملی اکتشافی پرسشنامه تاب‌آوری اجتماعی	
شاخص‌های برازش	نام شاخص
حد مجاز	مقدار
کمتر از ۳	χ^2/df
کمتر از ۰/۰۸	RMSEA
بالاتر از ۰/۹	CFI
بالاتر از ۰/۹	IFI
بالاتر از ۰/۹	GFI
بالاتر از ۰/۹	AGFI

جدول (۳) نقش گویه‌ها در متغیرهای مکنون پرسشنامه تاب‌آوری				
عامل	گویه	بار عاملی	خطای برآورد	آماره Z
اول	۱	۰/۴۰	-	-
	۲	۰/۸۲	۰/۲۳	۶/۷۱
	۳	۰/۵۳	۰/۱۲	۸/۲۳
	۴	۰/۴۹	-	-
دوم	۶	۰/۴۹	۰/۱۰	۹/۳۸
	۸	۰/۵۱	۰/۱۰	۹/۶۱
	۹	۰/۳۴	۰/۰۹	۷/۳۷
	۱۱	۰/۵۴	۰/۱۱	۹/۹۹
	۱۲	۰/۵۹	۰/۱۱	۱۰/۴۹
	۱۳	۰/۶۱	۰/۱۱	۱۰/۶۹
	۱۴	۰/۴۸	۰/۱۰	۹/۳۰
	۱۵	۰/۴۵	۰/۰۹	۸/۹۹
	۱۶	۰/۴۸	۰/۱۰	۹/۳۰
	۱۷	۰/۴۵	۰/۰۹	۸/۹۹
	۱۸	۰/۴۵	۰/۰۹	۸/۹۹

تایید قرار گرفتند. به‌طور کلی هر یک از شاخص‌های به‌دست آمده به تنهایی دلیل برازندگی یا نابرازندگی مدل نیستند و این شاخص‌ها را در کنار هم بایستی تفسیر کرد. نتایج بررسی شاخص‌های برازش به‌دست آمده از مدل نشان از کفایت و برازش مناسب مدل با داده‌ها داشت و تمامی گویه‌های وارد شده در مدل، بار عاملی بالایی با متغیر مکنون خود داشتند. مدل استاندارد شده مدل اصلاح شده در نمودار شماره یک آمده است. در ادامه با استفاده از نتایج به‌دست آمده به بررسی بارهای عاملی هر یک از سوالات بر عامل‌های مربوط به خود پرداخته شده است. لازم به ذکر است برای درک این که آیا رابطه بین متغیر معنادار است یا خیر، از آماره Z و مدل اعداد معناداری یا همان P-Value استفاده شده است. از مدل اندازه‌گیری ضرایب استاندارد شده می‌توان این برداشت را نمود که بین متغیرهای مکنون مربوطه و شاخص‌های متناظر با آن‌ها همبستگی معناداری وجود دارد. ضرایب استاندارد شده در واقع بیانگر ضرایب مسیر یا بارهای عاملی استاندارد شده بین سوال‌ها و عامل‌ها می‌باشند. برای داشتن روایی باید بین عامل‌ها و سوال‌های مربوطه همبستگی معناداری وجود داشته باشد. مدل تخمین استاندارد مدلی است که از تطابق دو ماتریس کواریانس مدل داده‌ها حاصل می‌شود و تخمین واقعی پارامترهای مدل را نشان می‌دهد. در این مدل میزان روابط بین عامل و سوال‌ها نشان داده می‌شود. در صورتی که رابطه معنی‌دار و مقدار به‌دست آمده از صفر ممیز سه دهم بالاتر باشد می‌توان گفت سوالات مورد نظر از قدرت تبیین خوبی برخوردار هستند. در جدول شماره سه بار عاملی، آماره آزمون و معنی‌داری مربوط به گویه‌های پرسشنامه بر متغیر مکنون مربوطه آمده است. اطلاعات جدول شماره سه نشان می‌دهد که تمامی سوال‌های وارد شده در تحلیل بر عامل مربوط به خود دارای بار عاملی بالا و معنی‌داری $P < 0/001$ هستند.

و عامل یک تحت عنوان حمایت اجتماعی و عامل دوم شایستگی اجتماعی نامگذاری شدند.

روایی همگرا: برای بررسی روایی همگرا، ضریب همبستگی پیرسون بین پرسشنامه تاب‌آوری اجتماعی و پرسشنامه بهزیستی اجتماعی محاسبه شد. برای کل پرسشنامه ضریب صفر ممیز هفتاد و هشت صدم و برای عامل یک حمایت اجتماعی و دو شایستگی اجتماعی به ترتیب ضریب صفر ممیز هفتاد و سه صدم و صفر ممیز شصت و سه صدم با سطح معنی‌داری صفر ممیز یک هزارم به دست آمد که نشان می‌دهد مقیاس

تاب‌آوری اجتماعی از روایی مطلوبی برخوردار است. برای بررسی اعتبار عامل‌های پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ و برای اعتبار کل مقیاس از آلفای طبقه‌بندی شده Stratified α استفاده شد. نتایج نشان داد که آلفای کرونباخ برای عامل یک حمایت اجتماعی و دو شایستگی اجتماعی به ترتیب صفر ممیز شصت و دو صدم و صفر ممیز هفتاد و پنج صدم و برای کل پرسشنامه از صفر ممیز هفتاد و سه صدم به دست آمد که نشان می‌دهد مقیاس تاب‌آوری اجتماعی از اعتبار مطلوبی برخوردار است. برای بررسی ثبات نمره سوالات پرسشنامه از روش بازآزمایی با فاصله زمانی یک ماه استفاده شد. نتایج نشان داد که ضریب بازآزمایی برای کل پرسشنامه ضریب صفر ممیز هفتاد و چهار صدم، و برای عامل یک حمایت اجتماعی و دو شایستگی اجتماعی به ترتیب صفر ممیز هشتاد و یک صدم و صفر ممیز شصت و نه صدم به دست آمد که نشان می‌دهد مقیاس تاب‌آوری جامعه از اعتبار مطلوبی برخوردار است.

پژوهش حاضر به منظور بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی پرسشنامه تاب‌آوری جامعه انجام شد که نتایج حاکی از مناسب بودن روایی و همچنین شاخص اعتبار ابزار بود. در فرایند بررسی کیفیت روان‌سنجی پرسشنامه تاب‌آوری جامعه با استفاده از روی آورد کلاسیک تحلیل آزمون روایی و اعتبار، ابتدا ساختار عاملی پرسشنامه تاب‌آوری جامعه مورد بررسی قرار گرفت. از تحلیل عاملی اکتشافی برای بررسی تغییرناپذیری ساختاری استفاده شد. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد که مدل دو عاملی دارای شاخص‌های برازش مطلوبی با داده‌هاست، همچنین از بین همه پانزده ماده‌های پرسشنامه، سه ماده کنار گذاشته شد و دوازده ماده باقی مانده دارای بار عاملی قابل قبولی بودند و روی عامل‌های مورد نظر به طور معناداری بارگذاری شدند. در مجموع نتایج حاصل از تحلیل عاملی اکتشافی نشان داد نسخه فارسی پرسشنامه تاب‌آوری جامعه از دوازده گویه و دو عامل تشکیل شده است. شاخص‌های برازش به دست آمده نشان داد که مدل مورد نظر مورد تایید قرار می‌گیرد. با توجه به این که یکی از روش‌های بررسی روایی سازه، استفاده از تحلیل عاملی است، در نتیجه می‌توان بیان کرد که با توجه به تایید عامل‌های پرسشنامه تاب‌آوری جامعه، این ابزار واجد روایی سازه است. که این یافته با یافته کولیک و همکاران ۲۰۰۸ همسو می‌باشد.

برای بررسی اعتبار پرسشنامه تاب‌آوری جامعه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. معمولاً مقادیر اعتبار بالاتر از حدود صفر ممیز شصت صدم یا صفر ممیز هفتاد صدم را به عنوان مقدار اعتبار قابل قبول مدنظر قرار می‌گیرد. بنابراین ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای هر یک از عامل‌ها و نیز ضریب آلفای طبقه‌بندی شده برای کل گویه‌ها حاکی از همسانی درونی بالای پرسشنامه تاب‌آوری جامعه است. این نتایج با یافته‌های به دست آمده در نسخه اصلی پرسشنامه همسو بود. همان گونه که بیان شد پرسشنامه تاب‌آوری جامعه از دو عامل حمایت اجتماعی به عنوان عامل نخست و شایستگی اجتماعی به عنوان عامل دو تشکیل شده است. عامل حمایت اجتماعی شامل نه ماده است. همراه با شکلگیری نظریه تاب‌آوری، توجه روز افزونی به جامعه به عنوان منبع عوامل محافظت کننده شده است. [۱۰] افراد و جوامع تاب‌آور، اغلب در یک موقعیت غم‌انگیز متوجه یک نکته مثبت می‌شوند، چرا که می‌فهمند در میانه آسیب‌ها و چالش‌ها، راهی برای کمک گرفتن و دیدن راه‌های جدید وجود دارد. حمایت اجتماعی موضوع اصلی پژوهش‌های مرتبط با خانواده در دهه‌های هفتاد و هشتاد میلادی بوده است. [۱۸] چهار نوع حمایت را شناسایی شده است. -حمایت اجتماعی، -حمایت ابزاری، -حمایت فعال و -حمایت مادی. از بین چهار نوع حمایت، حمایت اجتماعی از سایر حمایت‌ها مهمتر قلمداد شده است. حمایت اجتماعی عبارت است از محوریت اجتماعی در برابر حاشیه بودن اجتماعی. تاب‌آوری اجتماعی تحت عنوان ظرفیت جوامع انسانی برای مواجهه و بهبودی از عوامل استرس‌زا مانند تغییر محیطی یا تغییرات آشکار سیاسی، اقتصادی یا اجتماعی،

میزانی که یک سیستم انطباقی پیچیده، قادر به خودسازماندهی و ایجاد ظرفیت یادگیری و تطابق است. [۱۹]

شایستگی اجتماعی به‌عنوان عامل دوم شامل سه ماده است. شایستگی اجتماعی عبارت است از توانایی فرد برای ارضا نیازهای بین فردی رضایت بخش به روشی اثربخش می‌داند. شایستگی اجتماعی به مثابه مهارت‌های بین فردی و تعاملی شخص در رابطه با افراد دیگر و یا هوش عاطفی تعریف شده است. شایستگی اجتماعی نظامی چند محوری از توانایی‌ها، شناخت‌ها و انگیزه‌ها، مهارت‌ها و تجربه‌های اجتماعی می‌باشد. شایستگی اجتماعی، مهارت و توانایی هوشمندانه در روابط انسانی است. نظریه خودتعیینگری یک نظریه چندوجهی از رشد و شخصیت و فرایندهای اجتماعی است که به پیامدهای مثبت منجر می‌شود. این نظریه بیان می‌کند که هر فردی از سه نیاز روان‌شناختی بنیادین برخوردار است. نیاز به شایستگی، نیاز به در رابطه بودن و خودمختاری. رضایت از این نیازها منجر به ارتقا شیوه‌های انگیزشی مطلوب و حالت‌های انگیزش خودمختارانه و درونی می‌شود که در نهایت سلامت روان‌شناختی و تسهیل تعامل موثر با دنیای برون را ایجاد می‌کند. [۷ و ۶] یکی از گویه‌های این عامل عبارت است از «کارهایی را انجام می‌دهم که سالم بمانم.» همچنین این افراد به دنبال این هستند که در هر موقعیتی توانایی‌ها و جنبه‌های مثبت را در نظر بگیرند. این نکته در سوال دوم پرسشنامه «می‌توانم با مشکلاتی که در زندگی دارم، مقابله کنم» مشاهده می‌گردد.

درمجموع با استناد به نتایج نظریه کلاسیک می‌توان گفت که پرسشنامه تاب‌آوری جامعه، الگوی دو عاملی با جامعه ایرانی را تایید می‌کند و این ابزار می‌تواند در موقعیت‌های پژوهش غیر بالینی، توسط پژوهشگران در جامعه فارسی زبان مورد استفاده قرار گیرد.

راه‌بست‌ها: با توجه به اعتبار و روایی مطلوب پرسشنامه، از آن‌جا که

داده‌ها جمع‌آوری شده به‌صورت خودگزارشی و در نقطه زمانی انجام شده، جمع‌آوری داده‌ها در طول زمان جهت ارزیابی ساختار مفهوم تاب‌آوری جامعه و درک تغییرات آن در طول زمان، و تمرکز مطالعه حاضر به نمونه غیر بالینی؛ از محدودیت‌های پژوهش حاضر محسوب می‌شود.

پیشنهادهای: پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آتی با استفاده از نمونه‌های بالینی و غیر بالینی گسترده‌تر، زمینه دستیابی به یافته‌های بالینی اصیل‌تر و کاربرد دقیق‌تر این مقیاس را در گستره‌های بالینی و پژوهشی فراهم سازند.

تعارض منافع: تعارض منافی در پژوهش حاضر وجود ندارد.

سهم نویسندگان: پژوهش حاضر به خاطر علاقه پژوهشگر به مبحث تاب‌آوری فردی، اجتماعی، خانوادگی و با هزینه شخصی صورت گرفته، لذا دقت و صحت آن را می‌پذیرد.

سپاسگزاری: به این وسیله پژوهشگر مراتب تشکر و قدردانی خود را از پاسخ‌دهندگان محترمی که صادقانه به سوال‌های پرسشنامه جواب دادند و کسانی که در جمع‌آوری داده‌ها، پژوهشگر را یاری نمودند اعلام می‌دارد.

منابع

References:

1. Kingston. What is community? Primary concept. Social Work In; 2020 May <https://www.socialworkin.com/2020/05/what-is-community-primary-concept.html>
2. Morse R. The primacy of social capital for community resilience. UNC School of Government web site. <https://ced.sog.unc.edu/2023/06/the-primacy-of-social-capital-for-community-resilience>
3. Pradeep M, Sathyamurthi K. Perceiving community social work: An exploration of community practice of professional social workers in Kerala. Sci Technol Dev. 2021;10(2):440-7. <https://www.researchgate.net/publication/349533842>
4. Nunes DM, Pinheiro MD, Tomé A. Does a review of urban resilience allow for the support of an evolutionary concept? Journal of Environmental Management. 2019;244:422-30. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2019.05.027>
5. Serfilippi E, Ramnath G. Resilience measurement and conceptual frameworks: A review of the literature. Annals of Public and Cooperative Economics. 2018;89(4):645-64. DOI: 10.1111/apce.12202
6. Walsh F. Human-animal bonds II: The role of pets in family systems and family therapy. Fam Process. 2009;48(4):481-99. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19930434/>

7. Mancini AD, Bonanno GA. Resilience in the face of potential trauma: Clinical practices and illustrations. *Journal of Clinical Psychology*. 2006 Aug;62(8):971-85. <https://doi.org/10.1002/jclp.20283>
8. Kitano MK, Lewis RB. Resilience and coping: Implications for gifted children and youth at risk. *Rooper Review*. 2005;27(4):200-5. <https://doi.org/10.1080/02783190509554319>
9. Kaplan CP, Turner S, Norman E, Stillson K. Promoting resilience strategies: A modified consultation model. *Social Work in Education*. 1996;18:158-68. <https://doi.org/10.1093/cs/18.3.158>
10. Wolin SJ, Wolin S. *The resilient self: How survivors of troubled families arise above adversity*. New York: Villard Books; Random House Publishing Group, USA. 1993. <https://www.amazon.com/Resilient-Self-Survivors-Troubled-Adversity/dp/0812991761>
11. Berkes F, Colding J, Folke C. *Navigating Social-Ecological Systems: Building Resilience for Complexity and Change*. Cambridge: Cambridge University Press; UK. 2003. DOI:<https://doi.org/10.1017/CBO9780511541957>
12. Bowen GL, Martin J, Mancini JA, Nelson JP. Community capacity. *Journal of Community Practice*. (2000) 8(2):1-21 https://doi.org/10.1300/J125v08n02_01
13. Adger WN, Arnell NW, Tompkins EL. Successful adaptation to climate change across scales. *Glob Environ Change*. 2005;15:77-86. DOI:10.1016/j.gloenvcha.2004.12.005
14. Wright D, Rodrigus R, Trilateral Research & Consulting LLP. Increasing resilience in surveillance societies: Deliverable D6.1 – A report on resilience in “democratic” surveillance societies. 2014. <https://www.storre.stir.ac.uk/bitstream/1893/25038/1/D6.1-Resilience-report3.2.7.pdf>
15. Zarifi M, Honari H, Bahrololom H. Psychometric properties and normalization of Persian version of resiliency questionnaire among athletes and non-athletes students. *Sports Psychology Studies*. 2016;5(15):131-50. [Persian]. https://spsyj.ssrc.ac.ir/article_604.html?lang=en
16. Sadat Hosseini F, Hosseinchari M. The survey of validation and reliability of family resiliency scale. *Family Counseling Psychotherapy*. 2013;3(2):181-209. [Persian]. https://fcp.uok.ac.ir/article_9624.html?lang=en
17. Kulig J, Edge D, Joyce B. Understanding community resiliency in rural communities through multi-method research. *Journal of Rural and Community Development*. 2008;3(3):77-94. <https://opus.uleth.ca/items/fc365784-dd9b-4862-9363-9f484606a29b>
18. Kulig J, Edge D, Joyce B. Community resiliency as a measure of collective health status: perspectives from rural communities. *Canadian Journal of Nursing Research*. 2008;40(4):92-110. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/19186787/>
19. Oraki M, Hassanzadeh P. The comparison of forgiveness, aggression, and social well-being among healthy individuals and people with social phobia and narcissism. *Social Psychology Research*. 2019;8(32):109-27. [Persian]. https://www.socialpsychology.ir/article_89718_en.html
20. Norris FH, Stevens SP, Pfefferbaum B, Wyche KF, Pfefferbaum RL. Community resilience as a metaphor, theory, set of capacities, and strategy for disaster readiness. *American Journal of Community Psychology*. 2008;41(1-2):127-50. <http://dx.doi.org/10.1007/s10464-007-9156-6>
21. Southwick SM, Bonanno GA, Masten AS, Panter-Brick C, Yehuda R. Resilience definitions, theory, and challenges: Interdisciplinary perspectives. *European Journal of Psychotraumatology*. 2014;5(1):25338. <https://doi.org/10.3402/ejpt.v5.25338> <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.3402/ejpt.v5.25338>